

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio XVI. De Vsu. In Quatuor Articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

nibus, passionibus, in delectationem, in opus, quo modo passim vtuntur Theologi & Philosophi. Vnde non videtur differre ab electione, tamquam quiddam communius. Electio enim proprie est volitio efficacis vnius medij ex multis, cum quadam prælatione respectu alterius. Consensus autem non necessariò est volitio efficacis: neque requirit comparationem plurium mediorum inter se, sed est simplex acceptatio medij, vel etiam finis.

ARTICVLVS IV.

Virum consensus in actum pertineat ad partem animæ superioris.

Conclusio est affirmans. Ratio est, quia nemo consentit in aliquod opus, quin consideret vel considerare possit & debeat, si tunc consentaneum rationibus æternis, id est legi naturali, seu dictamini rectæ rationis. De hoc infra qu. 74.

QVÆSTIO XVI.

De Vsu.

ARTICVLVS I.

Virum Vti sit actus voluntatis?

Conclusio est. Vti est proprius actus voluntatis. *Vsus, quid.* Probat; Quia vti re aliqua est eam applicare ad suam functionem: Atqui voluntatis est applicare vires animæ, corporis membra, & res exteriores, quæ sunt in nostra potestate, ad suas functiones vel quasi functiones: ergo vti est actus voluntatis.

Dices, Ipsæ functiones aliarum virium & rerum, sunt vsus earum: ergo vti non est actus voluntatis. Antecedens patet. Vsus enim oculi est videre, vsus auris est audire, manus apprehendere; mallei tundere, & sic de cæteris.

*Vsus acti-
uus est pas-
siuus.* Respondeo; Esse duplicem vsum; actiuum & passiuum (qui & formalis dicitur) & utrumque esse actum voluntatis, sed non eodem modo. Nam vsus actiuus est actus voluntatis elicitus, per quem applicamus alias animæ vires ad suas functiones: applicamus enim illas volendo illarum operationes, vt supra ostensum est. Sic velle videre, est vsus actiuus oculi; velle audire, est vsus auditus; velle currere, est vsus potentie motiue; velle equitare; est vsus equi. Vsus passiuus est operatio vel quasi operatio rei quæ vtitur, quatenus illa operatio est dependens à voluntatis applicatione: vnde hic vsus est etiam actus voluntatis, non quidem elicitus, sed imperatus: quia non habet rationem vsus, nisi vt à voluntate dependet, tamquam effectus & motio quædam rei, quæ voluntas dicitur vti. Vnde etiam vocatur vsus passiuus; rectius tamen diceretur vsus formalis, nam est id quo formaliter voluntas dicitur vtens aliquâ potentia; vt patet ex communi modo loquendi. Et hoc modo res omnis dicitur esse propter suum vsum, id est propter suam operationem.

*Operatio
rei, quatenus
pendet à voluntate
applicante, est vsus
formalis
rei.*

Dices, Ista operatio non existit in voluntate, sed in potentia, vel re illa quæ voluntas vtitur: ergo voluntas non dicitur per eam formaliter vtens; forma enim debet inesse subiecto quod denominat.

Respondeo Negando Consequentiam. Quia vsus se habet respectu vtentis per modum actionis transeuntis, sicut calefactio respectu ignis. Vnde non debet esse in vtente, sed in re quæ vtitur. Sicut calefactio non est in igne, sed in aqua quæ calefit.

Indicat hoc D. Thomas, cum ait, *Vsum esse voluntatis, tamquam primi mouentis; aliarum potentiarum tamquam exequentium.*

Vt autem hæc melius concipiantur, Notandum est, vt minimùm quatuor concurrere ad omnem vsum proprie dictum. Primum est, Potentia voluntatis. Secundum est, Volitio; v. g. volitio videndi. Tertium, Potentia; verbi gratia visua. Quartum, Visio.

*Ad vsum
quatuor
concurrunt.* Volitio est illa vis quæ proprie dicitur vtens: Primò, Seipsa. Secundò, Alijs potentijs. Tertio, Membris. Quarto, Rebus externis.

Volitio videndi est vsus actiuus. Est enim actus ille, per quæ voluntas causat quodammodo vsum formalem rei. Vnde etiam est prior saltem naturâ quàm vsus formalis, tamquæ causa effectiua illius.

Potentia visua est res quæ voluntas vtitur.

Visio est vsus formalis: Non respectu potentie visua (non enim potentia visua proprie dicitur vtens, cum se habeat per modum instrumenti) sed respectu voluntatis; quatenus visio pendet à voluntate. Vnde patet, vsum formalem cuiusque rei dicere operationem illius rei cum actuali dependentia à voluntate, tamquam à causa applicante.

ARTICVLVS II.

Virum vti conueniat brutis?

Conclusio est negans. Probat; Primo, Quia vti est applicare aliquod principium actionis ad suam functionem: atqui bruta proprie non applicant suas vires ad functiones: sed naturali instinctu applicantur apprehenso obiecto.

Secundò, Quia non cognoscunt ordinem viri & membrorum ad suas functiones; quod tamen ad vsum requiritur.

Tertio, ex D. Augustino, lib. 83. quæst. q. 30. *Frui vito, & qualibet corporali voluptate, nõ adeo absurde existimantur & bestia. Vti autem aliqua re nõ potest, nisi animal rationis particeps. Scire namq; quod quidquid referendum est, non est datum rationis expertibus; nec vti potest quisquam ea re, quæ quod referenda sit, nescit.*

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum vsus possit esse vltimi finis.

Conclusio est. Non vitur vltimo fine, sed ijs tantum quæ ad finem sunt vtilia.

Notandum, nomen vsus variè accipi.

Primò, Generatim pro omni actu, quo voluntas versatur circa aliquod obiectum, ob aliquem finem: quomodo accipitur à D. Augusti. l. 10. de Trinit. c. 11. cum ait: *Vti, est assumere aliquid in facultatem voluntatis. Frui autem, est vti cum gaudio, non adhuc spei, sed rei.* Proinde omnis qui fruatur, vitur; *Assumit enim aliquid in potestatem voluntatis cum sine electionis: non omnis autem qui vitur, fruatur.* Iuxta hunc modum vitur etiam vltimo fine, & ipso Deo; quia voluntas per intellectum assumit Deum in sua potestate; ita vt ex ipso voluptatem capere possit.

Secundò, Specialius pro omni actu voluntatis, quo aliquid volumus propter aliud; quo fruendum est. Sic accipitur ab eodem Augustino eodem lib. 10. c. 10. cum ait: *Fruimur cognitù, in quibus voluntas ipsis propter seipsa delectata conquiescit. Vitur vero eis, quæ ad illud referimus quo fruendum est. Nec est alia vita hominum vitiosa atque culpabilis, quam male vitens & male fruens.* Similia habet lib. 83. quæst. q. 30. *Frui dicimur eâ re, de qua capimus voluptatem. Vitur eâ, quam referimus ad id vnde voluptas capienda est.* Iuxta hunc modum vsus non est vltimi finis. Nam contra rationem vltimi finis est, vt ad aliud quo fruamur, referatur. Sic enim non haberet rationem finis, sed mediij.

Dices, D. Thomas in Corp. ait, posse nos vti re illa, quæ est vltimus finis, quatenus referimus illam ad possessionem; ex possessione autem voluptas capienda est: ergo ita possumus vti vltimo fine, vt referamus illum ad id vnde voluptas capienda est.

Respondeo, D. Thomas generalius accipit verbum vtendi, scilicet iuxta primam acceptionem. Nam referre Deum ad possessionem, non est illum querere vt diligere propter aliud, sicut bonum vtile queritur propter finem; sed est illum querere & diligere propter seipsum. Possessio enim Dei includit ipsum Deum, tamquam bonum principale, propter quod possessio appetitur. Qui ergo querit Deum, vt Deum possideat, querit Deum propter intrinsecam ipsius excellentiam possidendâ. Dicitur tamen hic vti Deo generali modo, quia voluntas assumit illum mediante intellectu in suam potestatem ad aliquè finè, qui tamen finis non est res distincta à Deo. Vnde vitur Deo propter ipsum Deum. Simile accidit, quando quis meditatatur de Deo, vt ipsum amet, vt de ipso gaudeat; vitur enim tunc Deo tamquam obiecto meditationis, vt circa ipsum versetur per alium actum, ac proinde propter ipsum Deum; vt rectè Durandus in 1. d. 1. q. 4. Hoc tamen non est proprie vti, quia vsus proprie dictus requirit, vt res illa quâ vitur, referatur ad alium finem tamquam medium ad illum; vt patet ex verbis D. Augustini.

Nec obstat, quòd Deus possit amari eo fine, vt beneficia conferat; quia hic amor saltem inter-

pretatiue & ex natura sua in Deum tendit; & sic Deus non refertur ad aliud, sed implicite ad seipsum.

Tertiò, Accipitur vsus omninò strictè; sicut art. 1. explicatum est; quomodo non possumus etiam vti fine vltimo, quia non est in potestate nostra applicare Deum ad operationem, nisi forte rogando; qui modus etiam sufficiat vt dicamur vti amicis & eorum operâ; non tamen vt vitur Deo; quia nullum ius in Deum habemus, sicut in amicos. Christi tamen humanitas rectè dicitur vti virtute diuinâ, quia in potestate eius erat eam applicare ad quæuis miracula faciendâ.

D V B I V M.

Quomodo intelligendum sit illud D. Augustini lib. 10. De Trinitate cap. 10. Nulla vita hominum est vitiosa, nisi male vitens & male fruens.

Respondeo, Vita male vitens apud Augustinum est, quæ applicat animæ potentiam, vel rem externam ad fruitionem vel ad finem, ad quem non debet secundum rectâ rationem. Quod fit in omni peccato commissionis; quia in omni tali peccato abutitur homo aliquâ animæ suæ potentia, saltem ipsâ voluntate & intellectu, & plerumque re aliquâ externâ. In peccato omissionis est malus vsus secundum estimationem moralem, vel rectè priuatiue; quia bonus vsus qui deberet adesse, non adest.

Vita male fruens est quæ aliquo bono male delectatur. Similia habet lib. 83. quæst. q. 30. *Omnis, inquit, humana peruersio (non vt Medina citat, summa peruersio) quod etiam vitium vocatur, fruendis vti velle, atque vitandis frui. Omnis ordinatio, qua virtus etiam nominatur, fruendis frui, & vitandis vti.* Sensus est; omne peccatum in eo consistit, quòd bona temporalia seu creata, quibus vtendum esset ad comparanda æternâ, amemus propter seipsa; & æterna quibus fruendum esset, non amemus, nisi propter temporalia. Rursus, omnis actus virtutis consistit in eo, quòd temporalia amentur propter æterna (intellige saltem implicite seu interpretatiue) & æterna propter seipsa.

Notandum, ex Durando in 1. d. 1. q. 4. Nos omnibus rebus tam malis, quam bonis posse vti, præterquam vltimo fine. Bonis quidem, vel tamquam potentijs, vt viribus animæ; vel tamquam habitibus; vel tamquam instrumentis vnitis, vt membris, vel tamquam instrumentis separatis, vt instrumentis artium; vel tamquam materiâ, vt cibo & potu; vel tamquam tegumento, vt domo & veste, vel denique tamquam obiecto; quia possumus rebus omnibus creatis vti tamquam obiectis, vt ex illis assurgamus in cognitionem & laudem Dei: sunt enim animæ nostræ, veluti scala quædam per quam ad Deum cogitatione & amore ascendat.

Mala verò sunt vel penæ vel culpæ. Malis penæ vitur ad satisfactionem & medicinam vitiorum. Peccatis autem vitur, tamquam obiectis ad excitandam contritionem & humilitatem.

H ij ARTI.

3 Negatur.

Vsus Tri-
pliciter ac-
cipitur.
Primò, Ge-
neratim.

Secundò,
Specialim.

Christi
humanitas
rectè dici-
tur vti vir-
tute diuina.

Vita male
vitens &
male fruens

Quomodo
omnibus ve-
bus posse
viti, et
tam peccâ-
tibus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum vsus precedat electionem?

8
 Responde-
 tur sub di-
 stinctione.

Conclusio Prima, Si electio & vsus comparentur ad idem; electio est prior vsu: electio enim pharmaci, est prior vsu pharmaci; electio instrumenti, est prior vsu instrumenti.

Conclusio Secunda, Si comparentur ad diuersa, vsus potest antecedere electionem: nam vsus, quo voluntas vititur intellectu ad consultandum, est prior electione; quæ sequitur consultationem.

Prior Conclusio probatur à D. Tho: satis obsecrè. Potest sic explicari. Voluntas prius respicit aliquid tamquam obiectum volitum, quam respiciat illud tamquam effectum suum executioni mandandum: sed per electionem respicit medium tamquam obiectum volitum; per vsum verò tamquam effectum suum mandandum executioni ad finem consequendum: ergo electio est prior vsu. Idè clariùs sic probari potest. De ratione electionis nõ est vt simul tempore & naturà coniunctam habeat executionem (eligimus enim id quod postea exequendum est:) atqui de ratione vsus est, vt simul tempore & naturà sit coniunctus executioni: ergo electio præcedit vsum. Minor probatur; quia vsus formalis seu passiuus est ipsa executio seu operatio potentia exequentis; vsus autè actiuus est quidem ipsa volitio ordine naturæ prior executione; sed hæc volitio non habet rationem vsus actiui, nisi quatenus iam actu mouet potentiam exequentem; & ita vsus actiuus includit executionem in obliquo; est enim volitio mouens actu potentiam exequentem ad operandum.

Dices, Hinc sequi, eundem numero actum posse esse vsum actiuum, & electionem.

Respondeo, Id verum esse. Tamen actus ille alià ratione est electio, alià vsus. Est electio, quatenus est volitio mediij, tamquam obiecti. Est vsus actiuus, quatenus est causa mouens ad executionem, coniuncta executioni. Sunt igitur diuersæ rationes horum actuum, etiam si in eundem numero actum possint conuenire.

Idem numero actus potest esse electio & vsus actiuus.

DVBIVM.

Quando electio sit actus distinctus ab vsu actiuo, & quando non?

Respondeo, Quando aliquis ita eligit aliquod medium, vt ex vi illius electionis non sequatur immediatè executio, sed opus sit alia voluntate ad executionem; tunc electio est actus omnino distinctus ab vsu actiuo. Vt cum proponimus aliquid facere, v. g. studere, sumere medicamentum; sed non statuimus simul de tempore, loco, modo, materià & similibus circumstantijs ad executionem necessarijs; quo pacto passim fit electio mediolorum. Et ita verum est quod ait D. Thomas ad 1. *Vsum esse medium inter electionem & executionem*, quia est actus medius distinctus ab extremis.

Quando verò ita quis eligit, vt ex vi illius electionis absque alia volitione interueniente sequatur executio, tunc illa electio eodem momento quo sequitur executio, fit vsus actiuus. Vt cum aliquid eligimus hic & nunc cum cæteris circumstantijs, v. g. hanc medicinam hoc tempore & loco sumendam: & hoc modo vsus non est actus medius inter electionem & executionem, tamquam realiter distinctus ab electione; sed idem actus secundum rem est electio & vsus actiuus; & solum secundum rationem, scilicet quatenus habet rationem vsus, est medius.

Notandum in Resp. ad 3. vbi D. Thomas ait in quolibet actu voluntatis posse accipi consensum; electionem, & vsum, id non sic esse intelligendū, quasi in quouis actu voluntatis hæ tres rationes explicitè concurrant; id enim falsum est; sed solum implicitè & virtute hæc sunt per vnum eundemque actum tripliciter consideratum, quia omnis actus voluntatis implicitè reflectitur super seipsum. Itaque qui eligit aliquid, implicitè etiam eligit ipsum eligere, quatenus præfert ipsum eligere ei, quod est non eligere. Consentit etiam in electionem, quatenus placet absolutè electio sine comparatione ad non eligere. Denique vititur etiam sua voluntate ad electionem, quatenus per eundem actum eam ad electionem applicat. Itaque solum est vnus actus simplex triplici modo consideratus. Possent hoc modo etiam plures rationes in eodem actu considerari; vt actus imperij, & vsus passiuus.

7
 Responde-
 tur sub di-
 stinctione.

Explicatur
 D. Thomas,
 quomodo
 in omni
 actu sine
 consensu
 electio &
 vsus.

QVÆSTIO XVII.

De Imperio.

ARTICVLVS I.

Vtrum Imperare sit actus rationis?

Conclusio, Imperare est essentialiter actus rationis: supponit tamen actum voluntatis, cuius virtute moueat ad exercitium actus.

DVBIVM I.

Cuius potentia actu sit imperium?

Quidam Doctores sentiunt, Imperium esse actum voluntatis. Nihil enim esse aliud, quam efficacem volitionem, vt aliquid fiat. Ita Iac. Almainus tract. 3. Moral. c. 2. Ioan. Medina C. de oratione, q. 2. Occam in 3. q. 12. & alij.

Contrarium docet hic D. Thomas cum suis. Verum vtraque sententia rectè explicata vera est. Vnde notandū est, imperium dupliciter accipi posse; Primò, Propriè: & sic respicit alterum, sci-

Almainus,
 Medina,
 Occam.

licet